

DOSSIER

Sobre a situación de torturas e maus tratos no Centro Penitenciário de Teixeira

Introdución

O presente relatório ten por finalidade expor de maneira sintética os feitos que foron obxecto de denuncia por internos do Centro Penitenciario de Teixeira (Coruña), alegadamente cometidos por funcionarios destinados no citado centro e que pola súa natureza poderían ser calificados como delitos de tortura, contra a integridade moral, rigor desnecesario e lesións. O relatório describe feitos concretos que foron denunciados perante a Xurisdición e dos que tivo coñecimento **EsCULcA. Observatorio para a Defensa dos Dereitos e Liberdades** (doravante **EsCULcA**).

Os feitos obxecto do relatório producíronse entre os anos 2006 e 2008.

Consignamos así mesmo un recente episodio acontecido no ano 2010 e do que **EsCULcA** tivo coñecimento xa iniciada a redacción deste dossier. Cumpre salientar que no relatório son referidos antecedentes do ano 1999, apenas un ano despois da entrada en servizo do penal no ano 1998.

Por último, describemos a resposta xurisdicional ás denuncias que se formularon polos feitos obxecto do presente relatório e facemos unha serie de propostas de actuación ás autoridades con competencias nos feitos que aquí se relatan.

1.- O Centro Penitenciario de Teixeira (Coruña). Descrición

O Centro Penitenciario de Teixeira está localizado no Concello de Curtis, provincia da Coruña, no lugar coñecido como A Paradela, a uns 50 kms da Coruña. A súa entrada en funcionamento data do ano 1998. Ten unha superficie total edificada de 86.430 metros cadrados e un número de prazas totais de 1008, das que 36 son de isolamento, 81 de enfermaría e 86 de ingresos, saídas e tránsitos. Esta capacidade está notavelmente ultrapasada, con cifras de ocupación media que andan á volta dos 1.800 internos.

A competencia en materia de vixilancia penitenciaria corresponde ao Xulgado de Vixilancia Penitenciaria núm. 1 de Galiza, con sede na Coruña. A competencia en materia penal corresponde ao xulgados de instrución de Betanzos, que conta con tres órganos xurisdicionais mistos.

2.- Antecedentes de feitos similares aos contidos no Dossier e acontecidos no C.P. de Teixeira

Ten-se constancia que xa no ano 1999 (apenas un ano despois da entrada en funcionamento do centro penitenciario) aconteceron feitos que determinaron denuncias de internos e que poderian ser calificados como tortura ou contra a integridade e lesións.

2.1. Primeiro antecedente

O primeiro antecedente produciu-se en Maio de 1999, en concreto o dia 30. O interno S.S.E. denunciou ter sido agredido sobre as 17,00 horas do dia 30 de Maio por un Xefe de Servizos acompañado de varios funcionarios que portaban porras. Tamén denunciou ter sido agredido outra vez polo mesmo Xefe de Servizos momentos despois, cando recibia asistencia médica. E novamente às 21:30 horas e às 3:00 da madrugada do dia 31 de Maio de 1999. Estes feitos deron lugar a que o Sr. D. S.S.E. formulase denuncia perante o Xulgado de Instrución de Guarda de Betanzos. Tamén a *Asociación contra a Tortura* formulou denuncia xunto con varios colectivos de ámbito galego de defensa de dereitos humanos das persoas presas. O denunciante, S.S.E., apresentava ferida incisa na fronte de 2 cm. que precisou 3 puntos de sutura.

O Sr. D. S.S.E. foi denunciado polo Centro Penitenciario como autor de un delito de atentado.

Ambas as denuncias foron obxecto de instrución polo Xulgado de Instrución núm. 3 de Betanzos, dando lugar às DILIXENCIAS PRÉVIAS 463//1999 , que foron sobresidas en relación à denuncia por lesións presentada polo interno e deron lugar à abertura de xuízo oral perante a Audiencia Provincial da Coruña contra .D. S.S.E. -con unha petición de condena de once anos de prisión por delitos de atentado e lesións- que culminou con sentenza de 19 de Setembro de 2007. Impuxo-se a don S.S.E. unha pena de nove meses de prisión.

Nestes feitos participaron os funcionarios núms. 64, 318 e 312. Como se comprovará no relato dos diferentes feitos obxecto de denuncia e recollidos neste dossier, algúns dos funcionarios aparecen reiteradamente involucrados en incidentes como este.

2.2. Segundo antecedente

O segundo antecedente de gravidade aconteceu en Novembro de 1999, no módulo de isolamento. Os feitos determinaron actuacións xudiciais e o Xulgado de Vixilancia Penitenciaria da Coruña mesmo ditou un auto, de data 3 de Decembro de 1999, expediente 9108/1999, en que estimava a queixa dos internos denunciante por exceso na aplicación de medios coercitivos, interesando que se ditase testemuño do expediente de queixa ao xulgado de instrución por se os feitos foren constitutivos de infracción penal.

Os feitos, narrados sinteticamente ao seren invocados como antecedente, aconteceron entre os días 5 e 10 de Novembro de 1999 e foron denunciados polas vítimas deles, don F.J.R.G., don G.B.S. e don V.M.L. de G., os tres con destino no módulo de isolamento. Descreve-se na denuncia unha primeira agresión no pátio a F.J.R.G., que foi golpeado con porras e levado à chamada "ala curta". Posteriormente, continua a denuncia, varios funcionarios acudiron à cela de V.M.L. de G., onde bateron no interno para despois o alxemaren e trasladaren à "ala curta". Igual procedemento se aplicou ao preso G.B.S.

A denuncia narra como esa noite do día cinco de Novembro, un Xefe de Servizos e varios funcionarios bateron a F.J.R.G. Desde a noite do día 5 de Novembro, os tres denunciados permaneceron alxemados à cama. O encadeamento duraria até o día 10 de Novembro, segundo a propia documentación do Centro Penitenciario remetida ao Xulgado de Vixilancia Penitenciaria.

De novo, continua a denuncia, à hora do reconto da mañá do día 6 de Novembro, os tres denunciante foron espancados encanto permanecían agriloados na "ala curta". Mais unha vez, o día 6 de Novembro foron agredidos à hora da comida e à da cea. E novamente, o día 7 de Novembro,

Os denunciante referen ter recibido ameazas de novas agresións até o día 9 de Novembro no caso de non procederem a se pór de pé à hora do reconto.

Deve ser salientado que os denunciante foron mantidos alxemados desde as 13:00 horas do día 5 de Novembro até as 11:00 do día 9 de Novembro segundo as comunicacións de aplicación e cesamento de medios coercitivos-

suxeición mecánica por meio de alxemas, comunicacións enviadas ao Xulgado de Vixilancia Penitenciaria e subscritas polo Subdirector de Seguranza.

O Xulgado de Vixilancia Penitenciaria da Coruña, en auto ditado en queixa, Expediente 9108/99, estimou a queixa dos penados e declarou incorrecta e inxustificada a aplicación de medios coercitivos de agrilloamento desde o 5 de Novembro às 13.00 horas até o 9 de Novembro às 11:00 horas, así como o permanencia do isolamento provisório até às 11:00 horas do 11 de Novembro.

F.J.R.G., segundo os propios informes dos Servizos Médicos do C.P. (apesar de consignaren que se negava a ser recoñecido) presentava hematomas e equimose na parrilla costal, hematoma baixo a axila esquerda e equimose en cara anterior posterior de ambas as pernas.

G.B.S. presentava contusión no tabique nasal, contusión na rexión frontal esquerda, contusión en pómulo esquerdo, hematoma en barra en parrilla costal esquerda e hemisección de incisivo esquerdo.

V.M.L.de G. presentava ferida incisa en occipúcio de cinco centímetros de lonxitude, ferida incisa en occipúcio de 2 cm. de lonxitude, hematoma en xoello dereito, lesións que precisaron desinfección e grampos de sutura metálica.

Por estes feitos seguiron-se DILIXÉNCIAS PRÉVIAS 947/99 no Xulgado de Instrución núm. 2 de Betanzos, a raíz da denuncia dos penados e da expresa solicitude de remisión de testemuño con o fin de deducir o tanto de culpa polos feitos que constatou o xulgado de vixilancia penitenciaria. Estas dilixencias foron arquivadas, con diferenza às dilixencias previas 914/99, tramitadas polo mesmo xulgado de instrución, que seguiron.

Nestes feitos participaron os funcionarios núms. 64, 3, 31, 25 e J.I.C.C.. Deste último non foi posíbel averiguar o seu número de funcionario.

3.- Casos de tortura obxecto do presente Dossier no Módulo de Isolamento do C.P. de Teixeira. Actuacións xurisdicionais

A seguir describemos catro novos casos dos que EsCULcA tivo coñecemento, obxecto de denuncia por presos con destino no C.P. de Teixeira, así como das actuacións xurisdicionais subseguintes. Deve ser salientado que en relación ao primeiro dos casos que se mencionan, EsCULcA non ten máis coñecemento que a presentación da denuncia e ignora a resposta xudicial ou as lesións que padeceu o denunciante. No entanto, EsCULcA ten perfectamente documentados os outros tres expedientes que se describen.

3.1. *Asunto J.M.S.R.*

3.1.1. *Descrición dos feitos*

Don J.M.S.R. extinguía condena na prisión de Teixeiro no módulo de isolamento cando aconteceron os feitos que se describen a seguir.

O día 8 de Febreiro de 2007, sobre as 21:00 horas, cando don J.M.S.R. estaba deitado na cama da súa cela à espera de que os funcionarios fixesen o pertinente relato nocturno, varios funcionarios de servizo obrigaron o denunciante a pór-se de pé. Ao estimar que non era preceptivo regulamentariamente, don J.M.S.R. negou-se.

Sen maiores explicacións, os funcionarios entraron na cela de don J.M.S.R. e bateron no interno, posteriormente levaron-no fora da cela e conduciron-no, mallando nel ininterrompidamente, a unha cela en isolamento provisório onde permaneceu varios días incomunicado e sen recibir asistencia médica, apesar de os hematomas seren visíbeis durante varios días.

Por estes feitos, o penado comezou unha folga de fame que durou 14 días.

Ignora-se que lesións ou secuelas padeceu o interno.

Ignora-se que funcionarios participaron nos feitos.

3.1.2. *Forma de coñecemento dos feitos*

EsCULcA tivo coñecemento dos feitos através da denuncia formulada por varios colectivos galegos de defensa dos dereitos humanos perante o Xulgado de Instrución de Betanzos.

3.1.3. *Informes médicos existentes*

Non dispón EsCULcA de actuacións médicas practicadas a raíz destes feitos nen do diagnóstico de informes médicos da Sanidade Penitenciária, Sanidade Pública ou Médico Forense.

3.1.4. *Denuncia e resposta xurisdiccional*

Os feitos foron denunciados por varios colectivos de ámbito galego de apoio a persoas presas, segundo información que consta à asociación que subscreve este relatório. Non lle consta o núm. de dilixencias seguidas por estes feitos, nen o xulgado encarregado da súa tramitación, nen, obviamente, a resposta xudicial à denuncia apresentada.

3.2. Asunto J.M.Y.M e outros. Coñecido mediaticamente como o "motin de Teixeira"

3.2.1. Descrición dos feitos

Os feitos aconteceron no mes de Xullo de 2006 e tiveron ampla repercusión na prensa escrita, onde foron coñecidos como o "motin de Teixeira", aínda que o acontecido pouco ten a ver con unha situación de desorde colectiva.

O 16 de Xullo, domingo, entre as 23:30 e as 00:00 horas da noite, na segunda galería do CP de Teixeira ouviu-se un grande balbordo procedente da terceira galería, alvoroito que os penados identificaron como o ruído producido pola entrada de funcionarios nas celas e os berros que os internos da terceira galería producían ao seren agredidos por eses funcionarios.

Diante desta situación, varios penados da segunda galería, entre outros don J. M. Y. M., comezaron a dar pontapés na súa propia cela en sinal de protesta.

Posteriormente, sobre a 01:15 h da madrugada, apareceron na segunda galería varios funcionarios, encabezados polo Subdirector de seguranza, que procederon a abrir a cela do penado don J. R. A.R.. Despois de o obrigaren a saír ao corredor a golpes, os funcionarios continuaron batendo nel encanto o alxemavan e conducían fora do módulo. Ao pasaren diante da cela do penado don J.M.Y.M., contígua ao do Sr. don J.R.A.R., un funcionario abriu o postigo da porta e, dirixíndose ao interno, dixo: "Ahora venimos a por ti, cabrón".

Sobre as 05:00 h, o penado Sr. don J.M. Y. M. ouviu aproximárense da súa cela varias persoas. Unha delas, o Subdirector de Seguranza, levantou o postigo e ordenou ao penado acender a luz, despois abriu a porta deixando a de seguranza ou "caranguexo" fechada e preguntou ao Sr. Y.M. se estaba auto-lesionado, ao que este respondeu que non. Sen mediar outra conversa, o Subdirector de Seguranza dirixiu-se ao Sr. Y.M. para lle espetar bruscamente: "Y tu hijo de puta, que es lo que quieres?", ao que o interno respondeu que non

queria que se lle faltase ao respecto e que o único que quería saber era porqué levaran e bateran o compañeiro da cela contígua, o Sr. J.R.A.R., e que fora o que acontecera con os penados da terceira galería. Nese momento, o Subdirector de Seguranza ordenou ao penado aproximar-se da porta de seguranza e sacar as maos por onde pasan as bandeixas da comida para o alxemar. O Sr. Y.M. obedeceu e sacou as maos por onde se lle ordenava e cando ia ser alxemado o funcionario da garita abriu a porta de Seguranza, con risco de rotura de ambas as maos a altura do pulso. Estando a porta de seguranza aberta e o penado sen alxemar, o querelado Subdirector de Seguranza volveu dicir ao penado: "Vamos a ver pedazo de cabrón, tu que quieres?". O penado Sr. Y.M. mantivo a súa resposta anterior, momento en que recibeu unha puñada nas costas e ao tempo que varios funcionarios se precipitaban sobre el dando-lle puñadas, porrazos e pontapés. O Sr. Y.M. tentava cubrir-e e parar algun dos golpes e porrazos, até que un funcionario bateu nel con as alxemas agarradas tipo puño americano à altura da témpora dereita e outros, agarrando-o e dando-lle porrazos, conseguiron deitá-lo no chao. Despois foi alxemado e conducido à cuarta galería sen os funcionarios pararen de mallar nel.

Encanto os funcionarios aguardaban que abrisen a porta para entrar na cuarta galería, aproximou-se do Sr. Y.M. un funcionario obeso, meio calvo e mais ou menos de un metro sesenta e pico, que lle dixo textualmente "A este hijo de puta teníamos que haberlo matado hace cuatro años", referindo-se à vez anterior que o Sr Y.M. estivera no citado CP, no mesmo módulo de isolamento, ao que un funcionario de elevada estatura respondeu: "Eso lo arreglamos ahora mismo" para, acto contínuo, comezar a apertar con o brazo o pescozo do penado Sr. Y.M. dicendo-lle: "dentro de veinte segundos ya no sentirás nada", até que outro funcionario lle agarrou o brazo dicendo: "Basta ya.Deja al chaval". Despois o Sr Y.M. foi trasladado suxeito por dous funcionarios.

Entretanto permanecía alxemado e agarrado por varios funcionarios (à espera de que sacasen outro preso da cela onde pretendían ingresar o Sr. Y.M.), o funcionario que afirmara que tiñan de té-lo matado cuatro anos antes aproximou-se do Sr. Y.M. e dixo-lle: "Baja la vista hijo de puta. No me mires, porque te reviento la cabeza y esparzo tus sesos, cabrón de mierda". Con isto, meteron na cela o preso Sr.Y.M. e deixaron-no alxemado con a luz acesa o resto da noite.

O dia seguinte pola mañá permitiron ao Sr. Y.M. recoller o almorzo e sobre as 12:00 apareceu o Xefe de Servizos para perguntar ao interno como estaba e retirar-lle os grillóns. Tamén permitiu que os os ordenanzas trouxesen

roupa de cama, aínda que o penado Y. M. foi mantido fechado na cela todo o día e toda a noite -con a luz acesa-.

O martes día 18, ao abriren pola mañá a porta para deixar o almorzo, apareceu, con as luvas de coiro postas, o funcionário que realizara sobre o Sr. Y.M. a actuación de esganamento. Cando o interno se aproximou da porta de seguranza para coller as galletas e os sobres de café e azúcar, así como a medicación (que deixara o ATS), o funcionário descrito lanzou-lle unha puñada que Y.M. conseguiu esquivar e lle fixo un raspón na testa. Ao tempo o funcionário dixo ao Sr. Y. M.: “¿Te acuerdas de mí, hijo de puta? Pues te vas a acordar de mí toda tu puta vida”. Cando o ordenanza ía entregar o vaso de leite, o funcionário citado tirou-llo das maos e lanzou-no ao penado na cara.

Mais tarde, cerca da hora do xantar, apareceu outro Xefe de Servizos. Viña acompañado do funcionário anteriormente citado, que se mantivo afastado e por detrás do Xefe de Servizos (coñecido pola alcuña de Peloblanco). Este perguntou ao Sr. Y. M. se estaba tranquilo. O penado respondeu que si, mais tamén que algun funcionário aínda estaba un pouco nervoso, despois do cal o Xefe de Servizos manifestou que se estaba tranquilo pola tarde sería devolto à galería.

Cando à tarde o Sr Y. M. ía ser devolto à galería de orixe, o funcionário que lle arremesara o leite à cara ameazou-no dicendo: “Como se te ocurra tan siquiera levantar la voz la próxima vez no lo cuentas. Puedes autolesionarte o escribir lo que quieras, pero que no se te ocurra levantar la voz porque sales de aquí reventado. ¿Te queda claro?”.

O día 19, o Sr. Y.M. apuntou-se para consulta médica e foi atendido pola facultativa de garda. Despois de discutir con ela, o penado conseguiu ser examinado na enfermaria.

O interno Sr.Y.M tiña as seguintes feridas:

- na parte superior da cabeza, dúas feridas paralelas no alto da témpora, producidas ao ser golpeado con as alxemas,
- raspón de uns tres centímetros abaixo das feridas producidas polas alxemas,
- hematoma ao final da cella dereita producido por puñada,
- hematoma en ombro dereito producido por porra, garganta inflamada con hematoma por tentativa de esganamento,
- hematoma en parte esquerda à altura da barriga producido por porra,
- grande hematoma en cada perna producido por pontapé,

- hematoma no lado esquerdo do queixo producido por pontapé,
- fortes dores nas costelas e à altura das axilas, con problemas respiratórios que, ao tosir e respirar con forza produz mais dor nas costelas e axilas -posíveis hematomas internos.

Na terceira galeria houvo penados que tiveron de ser trasladados ao hospital. Consta o traslado de J.A.C.M. Na segunda galeria consta que foron agredidos os penados S. M. A., J.R. A. R. e J. M. Y. M.

Mediante OFÍCIO de data 12 de Decembro de 2007, nas dilixencias prévias instruídas por estes feitos pudo averiguar-se que o día 16 de Xullo estaban de servizo no módulo de isolamento os funcionarios números 250, 124, 381, 694,610 e 602. O día 17 de Xullo os funcionarios 168, 256, 503 e 322.

Igualmente, aínda que non estaban de servizo, foron requeridos e asistiron ao C.P. os funcionarios números 29, 264, 250, 215, 330, 261, 406, 251, 248, 380, 426, 410 e 389.

O Subdirector de Seguraza na ocasión era o funcionario J.I.C.C mencionado nos antecedentes deste relatório por feitos acontecidos en Novembro de 1999.

3.2.2. Forma de coñecimento dos feitos

EsCULcA tivo coñecimento dos feitos polo relato directo de dous presos.

3.2.3. Informes médicos existentes

EsCULcA pudo acceder a varios informes médicos referentes aos presos agredidos, tanto da Sanidade Penitenciária como dos Médicos Forenses, aínda que o exame foi realizado tanto tempo despois dos feitos que, afora algunha excepción, os médicos limitaron-se a consignar os feitos referidos polas vítimas da agresión.

De don J.M.Y.M. existe folla en asistencia da Sanidade Penitenciária de data 19.07.2006 que recolle: erosión en zona occipital, en zona temporal esquerda, erosión, dor en parrilla costal e erosión a nivel zona central pescozo.

Coincide o recollido nesta folla clínica con o informe de parte de asistencia por lesións da Sanidade Penitenciária de 19 de Xullo de 2006.

O informe médico forense de J.M.Y.M. de 15 de Abril de 2008 (IMELGA OURENSE) asinala como lesións: erosións a nivel occipital, temporal esquerdo e anterior pescozo. Así como policontusións.

Do interno J.C.M. consta folla clínica correspondente a Xullo de 2006, posterior aos feitos e ao momento de ser trasladado, onde se obxetiva, alén de unha autolesión, contusión en zona lumbar esquerda e (ilexíbel) en rexión glútea esquerda. Neste informe médico forense de 3 de Febreiro de 2008, o facultativo fai constar que o interno refere outras lesións que non poden ser obxetivadas no informe médico forense.

Do penado J.R.A.R.. na folla clínica constata-se que o penado refere dor en xoello esquerdo. No informe médico forense de 3 de Febreiro de 2008 o interno refere lesións causadas en Xullo de 2006, obxetivando-se unicamente cicatriz arqueada de 3 cms. en rexión parietal do couro cabeludo.

Do interno J.A.C.M. constata-se en informe de 17 de Xullo de 2006 do C.P. de Tarragona, contusión supraciliar esquerda, omalxia esquerda e eritema en ambas as pernas.

3.2.4 Denúncia e resposta xurisdiccional

Os feitos foron obxeto de denuncia por don J.A.C.M , por don J.M.Y.M , por don S.M.A. e don J.C.C.A. Igualmente, foi formulada querela por EsCuLcA, que desta feita se constitui en acusación popular.

Igualmente, consta en autos escrito de J.A.C.M, un dos denunciantes, interesando comparecer como acusación particular con designación de advogado de oficio, solicitude que non consta providenciada.

A instrución correspondeu ao Xulgado de Instrución un de Betanzos, de que é titular dona NURIA FACHAL NOGUER, dando lugar à DILIXÉNCIAS PRÉVIAS 432/2007. Das dilixencias solicitadas pola ACUSACIÓN POPULAR, a Instrutora unicamente acedeu à práctica de prova documental consistente en arrecadar informes médicos así como en requerer o informe médico forense, cópias do libro de incidencias e identificación dos funcionarios de servizo o día 16 e 17 de Xullo así como dos que acudiron ao C.P. sen estaren de servizo identificación dos penados que se achavan no módulo de isolamento.

Denegaron-se imotivadamente as dilixencias testemuñais dos presos, a declaracións como imputado do SUBDIRECTOR DE SEGURANZA SR.DON J.I.C.C. así como as que permitirían a identificación dos funcionarios que participaron nos feitos. Quer dicir, a propia limitación en práctica de prova limitou a capacidade de discernir a responsabilidade dos diversos funcionarios que estaban de servizo, constando como única dilixencia de identificación de funcionarios o oficio xa indicado en que se numeran os presentes o 16 e 17 de Xullo no módulo de isolamento.

Con data 16 de Outubro de 2008 dita-se auto declarando os feitos falta. Tal auto é confirmado pola Audiencia Provincial de A Coruña. Recebidos os autos, polo Xulgado de Instrución núm. 1 de Betanzos foi asinalado xuízo de faltas para o día 19 de Xaneiro de 2010. A acusación comparecente solicitou por escrito de 30 de Novembro de 2009 a citación como testemuñas dos presos denunciante así como dos que estaban na segunda e terceira galería o día 16 de xullo de 2006. Interesou-se que se citase como denunciados todos os funcionarios que prestaron servizos os días 16 e 17 de Xullo de 2006 así como os que acudiron ao C.P.

Este escrito non foi providenciado mais tampouco foi denegada a prova.

O xuízo de faltas foi suspendido *sine die* e sen se alegar causa algunha. A instrutora, despois da suspensión do xuízo e por providencia requereu à acusación popular que determinase que feitos e grao de participación imputava a cada funcionario. A acusación popular respondeu que non procede tal trámite unha vez declarados os feitos falta pois é dilixencia instrutora que non procede unha vez que se declararon falta os feitos e que mal pode a acusación determinar o grao de imputación dos denunciados cando foron denegadas as dilixencias propostas nese sentido.

Igualmente, a acusación popular formulou recusación de dona NURIA FACHAL por ter realizado dilixencias de instrución, o que a inhabilita por contaminación obxectiva para fallar o eventual xuízo de faltas. A recusación foi rexeitada por motivos formais e está pendente de resolver-se recurso de reforma contra ese rexeitamento.

3.3. Asunto E.F.R.

3.3.1.- Descripción dos feitos

O día 3 de Xuño de 2008, cando o penado don E.F.R. estaba desfrutando do seu período de pátio no módulo de isolamento en compañía dos internos don D.M.P. e don J.M.M.S., un dos funcionarios de servizo asomou-se por unha das xanelas que dan ao pátio e manifestou gritando: “R., agora te vas a enterar”. Pouco despois, ordenou-se ao interno don E.F.R. saír do pátio e acceder desde este à galería. Unha vez ali, o funcionario que lle berrara anteriormente (agora acompañado por outros) ordenou-lle en ton alterado, que tirase o pendente que levava na orella.

Perante a negativa do penado, Sr.F.R., o funcionario de prisións agarrou-no pola orella esquerda. Como o penado fixera ademán de evitar a actuación do

funcionário, o resto dos funcionários presentes, que portaban porras ou defensas de goma, comezaron a bater no penado e deitaron-no no chao, procedendo despois a o alxemar às costas e continuar dando-lle pontapés no costado, especialmente nas pernas.

Posteriormente trasladaron o penado Sr. F.R. à zona de comunicacións do módulo de isolamento encanto outros funcionarios acudían a buscar os outros dous internos que estaban no pátio, don D. M. P. e don J. M. M. S. , que igualmente foron golpeados.

Mais tarde, un funcionario con cargo de Xefe de Servizo, ao ver o Sr. F.R. sangrar polo naris e na meixela, preguntou-lle que acontecera. Ao responder que fora agredido, o Xefe de Servizo bateu tamén no penado Sr F. R.

O penado, Sr F.R., foi examinado na enfermaria do C.P. de Teixeira, onde se redactou parte de asistencia por lesións, obxetivando-se: erosión en zona malar esquerda, contusión en zona lateral esquerda, contusión en zona anterior perna dereita.

O interno foi trasladado a Villabona, onde pudo comunicar con a súa parella, quen, apesar do tempo decorrido, comprovou a existencia de sinais da agresión, mesmo de lesións non recollidas no parte da sanidade penitenciária.

Ignora-se quen son os funcionarios que participaron nestes feitos.

3.3.2. Forma de coñecimento dos feitos

EsCULcA tivo coñecimento dos feitos polo relato directo da vítima dos mesmos, así como por entrevista persoal con a parella do agredido.

3.3.3. Informes médicos existentes

Consta parte de asistencia por lesións da sanidade penitenciária de data 3 de Xuño de 2008 que obxetiva as seguintes lesións: erosión en zona malar esquerda, contusión en zona lateral perna esquerda e contusión en zona anterior da perna dereita.

Até o momento non se solicitou informe médico forense da vítima da agresión, don E.F.R.

3.3.4 Denúncia e resposta xurisdiccional

Os feitos foron denunciados polo interno persoalmente. Así mesmo, EsCULcA formulou querela a fin de constituir-se en acusación popular. Por

estes feitos tramitan-se DILIXÉNCIAS PRÉVIAS 930/2008 instruídas polo Xulgado de Instrución núm.2 de Betanzos. Os feitos foron obxecto de sobresimento provisório por resolución de 30 de Abril de 2009, sen se teren practicado as probas solicitadas pola acusación popular. Esta exercitou recurso de reforma, resolvido por auto de 30 de Xuño de 2009, que acordou estimar dito recurso e practicar exclusivamente as probas testemuñais de outros presos propostas pola acusación popular.

Até o día de hoxe foron practicadas tres declaracións de testemuñas que ratifican integralmente a versión da vítima da agresión.

Está-se à espera de que o xulgado acorde a práctica de novas dilixéncias de prova a fin de identificar os funcionários participantes nos feitos.

3.4. *Asunto R.G.G.*

3.4.1. *Descrición dos feitos*

Don R.G.G. estaba extinguindo condena no C.P. de Teixeiro, módulo de isolamento.

O día 14 de Outubro o interno mantivo unha entrevista con a Educadora, quen lle comunicou que a Xunta de Tratamento estaba estudando a súa situación con o fin de ver a posibilidade de progresá-lo de fase xa que leva 14 anos en primeiro grau, primeira fase. O día 15 pola mañá, o interno mantivo outra entrevista, neste caso con a psicóloga, quen lle reiterou as intencións de estudar a súa situación.

A tarde do día 15 de Outubro, entraron na cela dous funcionários para entregar-lle o correo e un café (por estar en primeiro grau ten que pedi-lo ao economato desde a cela). Entregaron-lle tamén unha carta e un dos funcionários, que R.G.G. identificou como D. Jesús (natural de León) –e a quen xa coñecía de outros presídios- dixo-lle que tiña outras cartas mais que non llas entregaría. Diante desta situación, R.G.G. deitou o café contra a parede, salpicando os funcionários.

Mais tarde, sobre as 20:45h. do mesmo día, don R. G. G. meteu-se na cama vestido con unha camisola e roupa interior (xa que se sentia baixo de ánimo) e puxo-se a ver na televisión un partido de fútbol que estaba sendo retransmitido. Despois de pasar o reconto (para o que debe situar-se en posición vertical e firmes) voltou deitar-se na cama e continuou vendo o partido meio adormecido.

Sobre as 21:50h. ouviu o ruído de abertura dunha porta e cando se deu conta de que era a da súa cela viu entrar un grupo de funcionarios equipados com cascos e escudos que se precipitaron sobre el e o suxeitaron mecanicamente con catro xogos de alxemas, nas maos -às costas- e nos nocellos, deixando-o totalmente imobilizado. Foi sacado ao corredor e ali, despois de lle cubrir a cabeza con unha manta que o impedia de ver, comezaron a mallar nel con violencia.

Entre as pancadas que lle propinaron lembra especialmente dous pontapés na cabeza, en ambos os lados occipitais, pancadas con porras de goma por todo o corpo, golpes nas plantas dos pés, así como reiteradas intencións de simuladas penetracións con a porra à altura do ánus. Feito que non chegou a ser consumado.

Ao rematar a agresión, R.G.G. foi trasladado ao módulo de enfermaria nunha cadeira ortopédica, alxemado de pés.

Xa na enfermaria, o médico auscultou-no por riba da camisola e dixo-lle que "non tiña nada". R.G.G. queixou-se pois sangrava pola boca e sofria unha dor continúa na parte frontal do peito, na zona esquerda por debaixo da mama. Durante as seguintes 48 horas, o médico pasou vé-lo cada meia hora.

Na enfermaria permaneceu 8 días. Durante os tres primeiros estivo vestido unicamente con a camisola e a roupa interior, pois os funcionarios ignoraron as reiteradas peticións para que lle desen a súa roupa e pertenzas. O cuarto día entregaron-lle un chándal e calzado, o seu cartón e a carteira persoal.

O día 22 de Outubro comunicaron a R.G.G. o seu traslado inmediato ao C.P. Madrid V e, na mañá do día seguinte, às 08:00 h foi avisado do traslado especial. Previamente pudo acudir à súa antiga cela no C.P. de Teixeira onde encontrou todas as súas pertenzas estradas no chao; algúns Autos Xudiciais da súa propiedade rotos, rachados e espallados polo chan da cela. Tamén notou a falta de un chándal, unhas fotografías, xel de baño e un anel de ouro, que non estaban na cela.

O 24 de Outubro, xa na prisión de Soto del Real, foi levado à enfermaria onde nun primeiro momento, despois de lle facer mais de 10 radiografías, lle dixeron que tiña unha pequena fisura pulmonar que era a causa de que expulsase sangue cando expectorava con forza. O que, dixeron, coincidía con a dor que refería.

Posteriormente, outro médico fixo outras radiografías e, contradicendo o anterior exame, dixo-lle que non observava fisura algunha nas costelas, mais que si advertía multitude de hematomas interiores, que seguramente eran a causa de que continuase cuspiendo sangue.

Durante todos estes días, apesar das súas reiteradas peticións, non conseguiu que lle entregasen nengun informe médico. Nen a prisión de Soto del Real nen a de Teixeira acederon a esta petición. Don R.G.G. relatou estes feitos a don J.B.A., Presidente da *Coordinadora de Barrios de Madrid para el Seguimiento de Menores y Jóvenes*, con quen se entrevistou o día 4 de Novembro de 2008 no locutorio de "seguranza", ao que don R.G.G. acudiu, por estar clasificado en primeiro grao sob controle directo, custodiado por tres funcionarios. Ambos mantiveron unha entrevista de cerca de unha hora.

Durante a mesma, don R.G.G. totalmente nu, salvo o calzoncillo, mostrou a don J.B.A. as seguintes feridas, claramente visíbeis:

- Coxa esquerda: hematomas na parte interior por riba da zona do xoenllo claramente marcados de cor vermello escuro, difuminando-se aos exteriores en ton mais azulado.
- Glúteo esquerdo: hematoma escuro redondo, de uns catro centímetros de diámetro.
- Curva esquerda: hematoma difuminado clariño con raspón.
- Costas: hematoma linear pronunciado desde o baixo do omóplato esquerdo estendendo-se lonxitudinalmente até case o outro omóplato (dereito). Observan-se, ademais, varios hematomas lineares na mesma traxectoria.
- Costas: lado dereito por debaixo do omóplato outro hematoma circular de cor esbranquizada con as beiras azuladas.
- Pé esquerdo à altura do nocello: ferida circundante sobre o mesmo nocello.
- Pé esquerdo: na parte interior, pequeno hematoma lonxitudinal desde o calcañar até comezos do dedo gordo.
- Cabeza: na testa a ambos os lados da vertical do naris dous pequenos vultos con pequena ferida.
- Peito: no lado esquerdo, por debaixo da mama, dor continúa que se agudiza ao facer calquer pequeno esforzo como falar, subir à cadeira, tirar a camisola....

Igualmente, don R.G.G. comunicou a don J. B. A. que o mesmo día 4 de Novembro de 2008 cando os funcionarios foron buscá-lo para baixá-lo ao locutorio de seguranza onde se entrevistou con o Sr. B.A., os funcionarios da prisión de Soto del Real advertiron-lle que "aunque vayan abogados a verle no está seguro y quizás le puede pasar algo".

Ignoramos quen son os funcionarios que participaron nestes feitos.

3.4.2. Forma de coñecimento dos feitos

EsCULcA tivo coñecimento dos feitos polo relato directo de don J.B.A.

3.4.3. Informes médicos existentes

Non consta informe médico algun referente a estes feitos de que teña coñecimento EsCULcA.

3.4.4. Denuncia e actuación xurisdiccional

Os feitos foron denunciados por don R.G.G., o que deu lugar à tramitación das DILIXÉNCIAS PRÉVIAS 1491/2008 do Xulgado de Instrución núm. 1 de Betanzos. A instrutora NURIA FACHAL NOGUER acordou o sobresimento por auto de 28 de Novembro de 2008, sen que conste dilixencia practicada algunha en averiguación dos feitos denunciados, nen sequer a ratificación da denuncia ou o ofrecimento de accións.

Don J.B.A., Presidente da *Coordinadora de Barrios de Madrid*, denunciou os feitos, o que deu lugar às DILIXÉNCIAS PRÉVIAS 380/2009, tamén instruídas polo Xulgado de Instrución núm. 1 de Betanzos, onde mais unha vez a titular, NURIA FACHAL NOGUER, previa acumulación às DP 1491/2008, acordou sobreser sen que conste dilixencia algunha de comprobación dos feitos.

EsCULcA formulou querela por estes feitos constituíndo-se como acusación popular. Isto deu lugar às DILIXÉNCIAS PRÉVIAS 959/2008 do Xulgado de Instrución núm. 2 de Betanzos. A titular acordou inibir-se a favor do Xulgado núm. 1 de Betanzos, que non aceptou a inibición. Diante disto, e en lugar de proceder a tramitar as dilixencias previas 959/2008, practicando prova, ou ben plantexar o conflito negativo de competencia, a titular do Xulgado de Betanzos, dona CARMEN CASTRO PEREZ, procedeu a acordar o sobresimento provisório, sen comprobar a veracidade dos feitos. Este sobresimento está recorrido en apelación perante a A.P. da Coruña.

3.5. Asunto S.P.

3.5.1. Descrición dos feitos

Os feitos aconteceron o 8 de Abril de 2010, en dous momentos diferentes durante unha condución.

O 8 de Abril de 2010, o penado S.P. é obxecto de condución, en vehículo e con custódia da garda civil, desde o centro penitenciario de Teixeira a Coruña. Nesta cidade, o penado, xunto con outros internos, é conducido aos calabouzos da Audiencia Provincial da Coruña, con custódia da policía nacional e en espera de seren conducidos todos eles aos diferentes destinos. No caso de S.P. ao Centro Hospitalario da Coruña para que lle sexan practicadas probas na unidade de Traumatoloxía.

Unha vez realizadas as probas, S.P. é conducido novamente aos calabouzos da Audiencia Provincial à espera de que chegue o vehículo de conducións da Garda Civil para ser devolto ao penal de Teixeira.

Sobre as 12:05h chegan varios axentes da Garda Civil e van sacando os presos un a un dos calabouzos para procederem ao rexisto e agrilloamento.

Ao saír S.P., un axente da Garda Civil (de entre 40 e 46 anos de idade, con un peso aproximado entre 95 e 100 quilos, moreno, altura entre 1,70 y 1,75 metros e barba de 5 días) comenta que sería mellor colocar as alxemas aos presos con as maos por diante, menos “al más gilipollas”, dando-se a circunstancia que S.P. foi alxemado máis de unha vez às costas. Diante disto, don S.P. dirixe o ollar ao garda civil e o axente berra-lle que non olle para el. S.P. sustén o ollar do axente e nesa altura o garda civil precipita-se sobre don S.P. berrando e dá-lle unha labazada con a mao esquerda baixo a orella dereita.

Perante a agresión, o preso retira-se para atrás e consegue suxeitar a mao dereita, tentando o axente policial bater novamente con a mao esquerda o interno.

Diante disto, o garda recua e berra a S.P. que non levante a cabeza, procede a tirar unha porra desdoblável metálica e levanta-a para bater no penado à altura da cabeza. S.P. consegue agarrar a porra con a mao esquerda e con a dereita tenta parar as pancadas que o axente lanza con os xeonllos e os puños. Este grita novamente: “ponte de rodillas”, “de rodillas”, encanto bate con o xeonllo e tenta deitar S.P. no chao. Ao non conseguir derrubar o penado, desabotoa o clipe da cartucheira da pistola que leva no lado esquerdo, encanto se aproxima outro garda civil (loiro, 1,80 metros e 90 kgs. de peso aproximadamente), que agarra o brazo dereito de S.P. e o pescozo. Con a acción de ambos derruban o penado no chao.

Unha vez sentado, o penado ouve como o primeiro dos axentes o insulta e lle ordena que se poña boca abaixo, literalmente “tumbate, hijo puta” “no mires para atrás”, “no levantes la mirada”, “al suelo”. O penado S.P. nega-se

a deitar-se, mais despois das pancadas recibidas decide por-se de xoenllos,

Os axentes retorcen-lle os brazos e colocan-llos atrás para lle pôr as alxemas.

O axente descrito como moreno continua batendo S.P. na cabeza entre gritos encanto o outro guarda procede a agrilhoar o penado, deixando as alxemas folgadas, sen apertá-las.

Na galeria das celas do furgón están presentes cuando se produz a agresión catro testemuñas mais os axentes da guarda civil e a policía nacional. Contan-se non menos de seis axentes no total. Tamén puideron ter coñecimento dos feitos os oito presos que esperaban nas celas para seren introducidos no furgón.

Ao erguer-se S.P., o guarda aperta ao máximo os grillóns, despois do cal é introducido na cela cuatro do furgón con as maos alxemadas nas costas.

Pouco antes das 12:48 produce-se a chegada ao penal de Teixeiro. Do furgón van saíndo todos os presos obxecto de condución. S.P. fica para o final.

O penado procede a baixar do furgón na garaxe do departamento de ingresos.

Ao saír olla o grupo de guardas civís encargados da condución e están presentes os funcionarios de ingresos. S.P. identifica o axente agresor. Este pon as luvas negras e, ollando o penado, berra: "tu que , sigues igual, no?" , despois do cal esbofetea o Sr.P. na orella dereita. O penado tenta baixar a cabeza para protexer-se con os ombros por canto estaba alxemado con as maos nas costas. Tenta dar a volta para protexer-se e o axente bate outra vez na parte esquerda da cara, a consecuencia do cal o penado perde a audición dos ouvidos. O axente continua propinando puñadas e batendo na cabeza do preso, que tenta afastar o guarda com os ombros. O axente agresor agarra polo pescozo S.P. e bate reiteradamente a cabeza contra o lateral do furgón e, aínda que S.P. tenta protexer-se, o guarda agarra-o pola roupa conseguindo dar-lle mais bofetadas encanto lle grita "no te me encares" "no te me encares que te mato" "te mato". S.P. berra-lle que o deixe en paz mentres o guarda continua mallando nel, o que determina que o preso se deite no chao para protexer a cara e, deitado no chao, continua recibendo pontapés e puñadas.

Cando cesan as pancadas, e estando S.P. aínda deitado ao lado da roda do furgón, o guarda di-lle "si quieres te levantas no voy a recogerte", o que determina que S.P. lle chame "miserable", despois do cal o guarda revolve-se contra o preso que aínda está no chao e bate-lle na cabeza con os pés. S.P. encolle o corpo nunha tentativa vá de protexer-se, despois do cal o guarda suxeita-o pola cabeza con as dúas maos e bate-lla contra o aro da roda do

furgón. S.P. permanece no chao, pedindo que o deixe en paz, momento en que o guarda civil se lanza en cima da vítima da agresión berrando-lle: “patriota de mierda” , “miserable no me llamas nunca”, asi como outras frases inconexas como “gudari”, “te mato”, “matas”. Encanto S.P. continúa no chao o axente policial tenta agarrá-lo polos testículos e ao non conseguir o seu obxectivo por diante, porque a vítima da agresión está encollida, procede a meter a mao entre as pernas por detrás, movendo-se no chao o penado S.P. revolve-se e berra, momento en que o axente da guarda civil se levanta para tentar pisar-lle a cabeza e propinar-lle máis bofetadas.

Despois destes feitos, o guarda civil agresor separa-se de S.P., que permanece deitado no chao, e aproxima-se dos funcionarios de prisións para falar dos expedientes dos presos obxeto da condución.

Durante toda a agresión están presentes mais de seis guardas civis, varios funcionarios de prisións e os presos obxeto de condución que poderian ser aproximadamente dez.

No momento en que os presos obxeto de condución van entrando ao módulo de ingresos, S.P. logra erguer-se e aproxima-se do guarda civil presente para que lle retiren as alxemas, momento en que o guarda civil autor dos feitos anteriormente descritos volve a berrar que non lle susteña o ollar e bate o penado contra a parede puxando-o polas orellas encanto o esbofetea e o agredido berra à sua vez “vale ya hostia”. Nese momento aproximan-se outros guardas civis a retirar as alxemas a S.P. e o axente autor destes feitos afasta-se.

A causa das pancadas recibidas, os guarda civis teñen dificultades para abrir os grillons e o guarda civil autor da agresión di: “ a éstos habrá que cortarles los brazos”. Despois de varias tentativas conseguen abrir os grillóns de S.P.

Asi que chega ao departamento de ingresos, o penado solicita ser examinado polo médico do centro.

Aproximadamente às 14:40 o penado é enviado ao módulo de enfermaria para pasar informe de lesións.

Por estes feitos S.P. refere as seguintes secuelas:

- Perda de audición no ouvido dereito e zumbidos no ouvido esquerdo acusando dores en ambos os tímpanos.
- Moratóns nos pavillóns auditivos.
- Hematoma por pancada no ollo esquerdo con inchazo.
- Hematoma por pancada con vulto na parte frontal dereita.
- Pancada no naris con hemorragia.

- Pancada con inflamación na zona posterior da orella esquerda.
- Marcas moradas e inflamación en ambos os pulsos-
- Marcas na testa e noutras partes da cabeza.
- Hematoma circular de 3 cm no peito.
- Tres marcas no pescozo.

3.5.2 . Forma de coñecimento dos feitos

EsCULcA tivo coñecimento dos feitos por asociacións de apoio a presos que recolleron o testemuño da vítima da agresión.

3.5.3. Informes médicos existentes

Existe parte de asistencia por lesións dos servizos médicos do CP, facultativo NCP 33528, que reseña como lesións:

- Eritema en ambos os pulsos
- Eritema retroauricular esquerdo .
- Contusión periorbitaria esquerda.
- Contusión frontotemporal dereita.
- Eritema frontal
- Contusión pirámide nasal con epistaxis autolimitada salvo
- complicacións.

Reseña igualmente que precisa observación posterior.

3.5.4. Denúncia e actuación xurisdiccional

Non consta a EsCULcA a presentación de denuncia nen, loxicamente, a eventual resposta xurisdiccional à mesma.

4. Propostas de actuación

Estima-se que non corresponde a este informe, polo seu carácter descritivo, enumerar as medidas que procede tomar às entidades destinatárias do mesmo, por canto cada órgano deberá actuar no cadro das súas respectivas

competências. No entanto, de forma xenérica, si cabe asinalar posíveis liñas de actuación que deberían ser adoptadas de forma inmediata.

- A reiteración das denuncias no módulo de isolamento de Teixeiro debe chamar à reflexión as entidades obrigadas de prevenir a tortura nos centros de detención do estado español, sen acudir a xustificacións batidas acerca da falsidade destas reclamacións. Existen datos obxetivos que acreditan a realidade do acontecido e o presente informe (que apenas abranxe os feitos que chegou a coñecer EsCULcA) é testemuño da reiteración destes feitos. Por iso, é preciso que a oficina do *Defensor del Pueblo*, na súa calidade de *Mecanismo Nacional Preventivo contra la Tortura*, exerza as facultades que lle confere o Protocolo Facultativo para a Prevención da Tortura, investigando estes feitos con a maior celeridade e informando con transparencia a sociedade civil.
- É óbvio que a investigación xudicial dos feitos, afora no asunto relativo a don E.F.R., foi insuficiente. Propón-se portanto que as autoridades con competencia disciplinaria sobre os xulgados de Betanzos incoen dilixencias informativas acerca das investigacións e a súa suficiencia levadas a cabo por denuncias de presos do módulo de isolamento en concreto e do C.P. de Teixeiro en xeral.

